

Samo Chalupka

- predstaviteľ romantizmu, štúrovskej generácie

Napísal báseň **Mor ho!**

Literárny druh: epika

Literárny žáner: hrdinská báseň

Úryvok:

Zleteli orly z Tatry, tiahnu na podolia,
ponad vysoké hory, ponad rovné polia;
preleteli cez Dunaj, cez tú šíru vodu,
sadli tam za pomedzím slovenského rodu.

Duní Dunaj a luna za lunou sa valí:
nad ním svieta pevný hrad na vysokom bralí.
Pod tým hradom Riman—cár zastal si táborom:
belia sa rady šiatrov ďalekým priestorom.
Pokraj tábora sedí cár na zlatom stolci;
okol neho cárska stráž, tuhí to paholci;
a pred cárom družina neveliká stojí:
sú to cudzí víťazi, každý v jasnej zbroji.
Pobelavé kaderie šije im obtáča,
modré ich oči bystro v okolo si páča.
Rastom sú ako jedle, pevní ako skala,
zdalo by sa ti, že ich jedna mater mala.

Krásna zem — jej končiny valný Dunaj vlaší,
a Tatra skalnou hradbou okol nej sa väží:
Tá zem, tie pyšné hory, tie žirne moravy:
to vlasť ich, to kolíska dávna synov slávy.
Slovenský rod ich poslal, zo slávneho snemu,
aby išli s pozdravom k cárovi rímskemu.
Oni čelom nebijú, do nôh nepadajú:
taká otroč neznáma slovenskému kraju,
lež božie dary nesú, chlieb a soľ, cárovi
a smelými sa jemu prilúvajú slovy:
„Národ slovenský, kňazstvo i staršina naša,
kroz nás ti, slávny cáre! svoj pozdrav prináša.
Zem tá, na ktorú kročiť mieni tvoja noha,
to je zem naša, daná Slovenom od Boha.
Pozri: tu jej končiny valný Dunaj vlaší,
tam Tatra skalnou hradbou okol nej sa väží.
A zem to požehnaná! Chvála Bohu z neba,
máme pri vernej práci voždy svoj kus chleba.

Zvyk náš je nie napadať cudzie vlasti zbojom:
Sloven na svojom seje, i žne len na svojom,
cudzie nežiada. Ale keď na naše dvere
zaklope ruka cudzia v úprimnej dôvere:
kto je, ten je; či je on zblízka, či zďaleka:
Vo dne, v noci na stole dar boží ho čaká.
Pravda, bohy vydaná, káže nám Slovanom:
pána mať je neprávosť a väčšia byť pánom.
A človek nad človeka u nás nemá práva:
sväté naše heslo je: Sloboda a sláva! —
Neraz krásnu vlasť našu vrah napadol divý:
na púšť obrátili sa bujné naše nivy;
mestá ľahli popolom: a ľud náš úbohý,
bitý biedami, cudzím dostal sa pod nohy.
Bláhal už víťaz pyšný, že si bude pásti
vôľu svoju naveky po slovenskej vlasti,
a žiť z našich mozoľov: ale bláhal darmo!
Dal nám Boh zas dobrý deň, zlomili sme jarmo.

**A ty, mor ho! — hoj, mor ho! detvo môjho rodu,
kto kradmou rukou siahne na tvoju slobodu;
a čo i tam dušu dáš v tom boji divokom:
Mor ty len, a voľ nebyť, ako byť otrokom.**

Kompozícia:

Báseň sa skladá z úvodu, jadra, záveru a má jednoduchú dejovú líniu:

1. príchod slovenskej družiny k Dunaju
2. vyjednávanie s cisárom
3. boj a smrť mladých bojovníkov.

Dejovú líniu prerušuje opis družiny, lyrický opis slovenskej krajiny, charakteristika Slovákov.

- Úloha:**
1. Kto je hlavnou postavou básne? Z úryvku vypíšte verše, v ktorých autor charakterizuje kolektívneho hrdinu (junákov).
 2. S čím privítali junáci rímskeho cára.
 3. Aká rieka a pohorie sa spomína v úryvku.
 4. Aké vlastnosti slovenského národa a junákov vyplývajú z úryvku.
 5. V posledných 4 riadkoch je hlavná myšlienka, skúste ju napísať vlastnými slovami.

Publicistický štýl

- Uplatňuje sa najmä v žurnalistickej (novinárskej) praxi, teda vo sfére masovej komunikácie.
- Jeho hlavným cieľom je prinášať informácie o nových, aktuálnych, zaujímavých, potrebných, ... udalostiach, faktoch, ... z oblasti politiky, kultúry, športu, ekonomiky, zdravotníctva, ...

- Zároveň je jeho úlohou pouččať, ovplyvňovať, presviedčať a získať pre svoj názor čitateľskú verejnosť.
- Ide teda o komunikáciu s verejnosťou, s čitateľom, prípadne poslucháčom.

Znaky publicistického štýlu:

- **Monologickosť**
- **Verejnosť**
- **Informačnosť**
- **Aktuálnosť**
- **Objektívnosť**

DRUHY PUBLICISTICKÝCH ÚTVAROV:

SPRAVODAJSKÉ	ANALYTICKÉ	BELETRISTICKÉ
Správa Interview Riport Komuniké Rezolúcia Referát Inzerát Reklama Plagát	Úvodník Komentár Recenzia Posudok Kritika Diskusia Glosa Entrefilet Pamflet Karikatúra Polemika	Reportáž Fejtón Črta Causerie Stípček Besednica

SPRÁVA:

Prináša informáciu o niečom, čo sa už udialo, čo je už minulosťou.

- Odpovedá na otázky: kto?, čo?, kedy?, kde?, prečo?, ako?,...
- V správe sa vždy postupuje od najdôležitejších údajov, faktov k menej dôležitým.
- Málo sa v nej vysvetľuje, je zameraná na fakty bez interpretácie, vysvetľovania.
- Rozsah správ je rôzny.

Oznámenie:

informuje o tom, čo sa ešte len stane, odpovedá na otázky: kto?, čo?, kedy?, kde?, prečo?, ako?,...

INZERÁT

Platená informácia v tlači o kúpe, predaji, zoznámení, ponuke práce,....

REKLAMA

Propagácia výrobkov a služieb.

Interview

- druh správy, ktorý má podobu dialógu, rozhovoru s nejakou osobou
- úlohou je predstaviť nejakú osobnosť a zároveň o nej informovať

Úloha: nájdite v dennej tlači, časopisoch správu, oznámenie, reklamu, interview, vystrihnite a nalepte do zošita.